

Šolanje na daljavo povečuje neenakost v možnostih uspešnega pridobivanja znanj

Dr. Anica Mikuž Kos

Opozarjam na otroke, za katere predstavlja učenje na daljavo dodatno težavo, ki povečuje neenakost v možnostih in na nepravilnost šolskega sistema do tistih, ki so zaradi različnih razlogov nezadostno opremljeni z znanji in viri pomoči za nov način šolanja.

Predstavljene skupine otrok, ki imajo težave s šolanjem na daljavo, se med seboj prekrivajo. Pri mnogih otrocih delujejo sočasno različni vzroki, najbolj pogosto kombinacije predhodnih učnih težav, revščine in težav, povezanih s priseljenstvom.

Najbrž največja je skupina otrok, ki so imeli že pred šolanjem na daljavo učne težave. Številni otroci niso po meri šole, kar zadeva njihovo kognitivno delovanje, razvojne, odzivne in vedenjske značilnosti, prilagodljivost na novosti, energijo, potrebno za samostojno učenje. Za te otroke je novi način dela ne le zahtevna sprememba, temveč srečanje z novimi zahtevami, katerim preprosto s svojimi kapacitetami – kognitivnimi, čustvenimi, energetskimi, niso kos. Marsikateri teh otrok je bil v pred-virusnem času motiviran in vzpodbujan s pozitivno osebno interakcijo s svojo učiteljico. Izguba te podpore pušča otroka v prostoru učne nemoči in obupa.

Vpliv revščine na šolsko uspešnost otrok je dobro znan. Učenci in dijaki z nizkim socio-ekonomskim statusom imajo v povprečju slabši šolski uspeh kot njihovi vrstniki iz dobro stoječih družin. Pa ne zato, ker bi bili manj pametni. Predvsem zato, ker imajo primanjkljaje v predznanjih in veščinah, ki jih šola terja, ceni in nagraduje, ker imajo slabše pogoje, življenjske okoliščine za učenje, pogosto tudi manj spodbud. Predvsem pa imajo manj virov pomoči ob učnih težavah. Otrokom iz družin z visoko ravnijo izobraženosti staršev in starih staršev le-ti pomagajo ob šolskih težavah. In seveda so tu še plačani inštruktorji. Pogosto se sprašujem, kako shajajo otroci brez teh virov pomoči. To so otroci, katerih starši in stari starši imajo nižjo raven izobrazbe, kar omejuje njihove zmogljivosti pomagati otroku in otroci, katerih starši ne morejo plačati inštruktorja. Mimogrede, kar zadeva raven izobrazbe odraslih družinskih članov – vem za mnoge univerzitetno izobražene »pomočnike«, ki se morajo sami pripraviti, naučiti snov, da bi lahko pomagali svojim otrokom in vnukom. Razlike med uspešnostjo revnih in ne-revnih, prisotne v normalnih okoliščinah šolanja, se povečujejo v sedanjih okoliščinah šolanja na daljavo. Mnogi nimajo računalnikov ali imajo slabe računalnike ali je en sam računalnik za več otrok ali brez internetne povezave. Mnogi ne poznajo računalniških operacij, ki jih potrebujejo za učenje na daljavo. Starši pa so nezadostno računalniško pismeni, da bi jim lahko pomagali.

Naslednja skupina so otroci priseljenci, ki ne obvladajo ali ne obvladajo dovolj slovenskega jezika. V slovenske šole se menda vpiše vsako leto več kot tisoč otrok, ki ne obvladajo slovenskega jezika ali pa ga obvladajo pomanjkljivo. In seveda njihovi starši prav tako ne. Ti otroci imajo težave v razumevanju informacij, navodil, vprašanj. Glede pomoči otrokom s strani staršev velja enako kot za otroke iz prejšnje skupine.

Opozorili so me na otroke staršev, ki niso revni, vendar niso računalniško dovolj usposobljeni za pomoč svojim otrokom. To so osebe, katerih delo in delovanje ni povezano z računalniki, opravljajo manualne poklice in uporabljajo računalnike le za osnovno komunikacijo.

Nekaterim otrokom iz predstavljenih skupin so pomagali pri učenju prostovoljci. Toda tudi pomoč teh v sedanjih okoliščinah postane nedosegljiva. Hvalevredna je iniciativa študentov, ki po spletu pomagajo otrokom, toda za mnoge otroke iz predstavljenih skupin je tudi ta pomoč nedosegljiva. Praviijo, da je celo po telefonu težko pomagati otroku, ki ima težave z uporabo računalnika.

O tem, kako starši doživljajo nove okoliščine šolanja, je veliko napisanega. Vem pa, da vsaj večini meni znanih otrok pomagajo starši in to kar precej. Seveda, meni znani otroci so tisti, ki imajo svojo sobo, svoj dober računalnik in visoko izobražene starše.

A niso le razlike v zmogljivostih otrok, da preidejo na nove način šolanja, med njihovimi življenjskimi okoliščinami in med zmožnostjo staršev pomagati otrokom. Količina in kakovost snovi, ki naj bi jo otroci predelali se razlikujejo od učitelja do učitelja. Prav tako so velike razlike v pristopih, delu z otroki različnih učiteljev. Menda so tudi neenotni in komplicirani tehnični dostopi do programov.

Moje spoštovanje učiteljem, ki uspejo vzpostaviti individualni stik z otroki, ki so v težavah, in učiteljem, ki glasno opozarjajo na to, o čemer pišem in to na bolj kvalificiran način kot to zmorem jaz, ki nisem pedagoška strokovnjakinja in sem računalniško polpismena. Vendar dobra volja in človeška zavzetost enega dela šolskih delavcev ne zagotavljata enakih možnosti vsem otrokom za uspešno učenje v novih okoliščinah.

Prisluhniti bi morali opozorilom učiteljev, staršev, kakšne težave prinaša učenje na daljavo za tiste, ki so najbolj ogroženi glede šolske neuspešnosti, in preprečiti dodatne dejavnike tveganja za šolsko neuspešnost. Naj opozorim še na čustvene stiske mnogih otrok, predstavljenih v tem besedilu, in izgubo motivacije za učenje. In ne nazadnje na to, da se z večanjem neenakosti v možnostih obvladovanja učenja na daljavo tudi zapirajo izobraževalne poti za otroke iz depriviligiranih skupin.

Kot človek, kot strokovnjakinja na področju varovanja duševnega zdravja otrok in kot aktivistka za otrokove pravice apeliram na odločevalce, da pri svojih odločitvah glede šolanja v novih okoliščinah zrahljajo birokratska pravila in prilagodijo potek šolanja in ocenjevanje učencev in dijakov stvarnosti tistih, ki imajo največ težav in ovir ter najmanj virov pomoči in podpore. In teh otrok ni malo.